

A parlament környéke.

Dölyfös város ez a Budapest. Amikor szépségeinek a megmentésére siet valaki, aki a hivatalos státusnak nem tagja, előkelő gesztussal utasítja vissza.

Tessék elgondolni, hogy a Titanic roncsairól menekülő szépséges női hajótöröttek ugyanilyen gesztussal fordulnak el a mentő dereglyétől azzal a hallgatag megokolással, hogy nem a hajó uniformisos tisztjei vezetik. Ugyebár, akár valamennyien odaveszhetnek volna

Pont harminc esztendeje annak, hogy a már akkor is fiatal Palóczy Antal teljes lelkesedésével evezett egy ilyen mentő dereglyével a városháza felé, ahonnan udvariasan adták tudtára, hogy nem kérnek a mentésből. Azt hiszem, fájó örömet hozok az olvasónak, ha ezt a harminc éves tervet bemutatom és figyelemzetek mindenkit arra, hogy a hatósági felsőbbség hatalmi önérzete minő mérhetetlen károsodást hozott Budapestre azzal, hogy a kívül álló szakférfiu lelkes tanácsát visszautasította. Bemutatom a tényleges állapot fotográfiáját is és az olvasónak módot nyujtok arra, hogy vonalról-vonalra lássa, minő szaka-

dozott, minő sivár üres és kicsinyes a tényleges elrendezés. Az az épület, amely súlypontja kellett volna, hogy legyen az egész elrendezésnek, a parlament épülete, mintha maga is haragudnék, hátat fordít az elrendezésnek, féloldalt fordul, ki akar szökni belőle. Az egyes részek között laza összefüggés, sehol az egységes orgánizmusnak nyoma. Csekély vigasztalás, hogy a Szabadság-tér ugyszólván az utolsó órában kapott nagyobb szabásu elrendezést, amikor végleges elrontás előtt Palóczinak névtelenül benyujtott tervét elfogadták és — megcsönkitették. A mostani Szabadság-tér alapeszméjét Palóczy a saját, itt látható harminc éves tervéből ültette át, még pedig a Margit-híd pesti feljáró terének gondolatából. Nem áll tehát az, amit ellenségei rá fogtak, hogy a mannheimi nagy, mélyített tér elrendezésének gondolatát értékesítette itt, miután e tér későbbi keletü, mint az

itt bemutatott szépséges terv. Csupa monumentalitás ez s egyben a praktikus követelményekkel minden ponton számot vet.

Nagy kár ezért a kárba vesztett lelkes munkáért. Gyönyörü perspektiv hatásokat vesztettünk el az elejtésével és az egyszerű, gyors közlekedés lehetőségei ugyancsak szenvedtek.

Iktatószám

Budapestre vonatkozó ujságcikkek

Osztályozás

725.091

Szerző *Errey*

Hely

Cím *A parlament környéke.*

Idő

"1914"

Forrás: *Vállalkozók lapja*

Személy

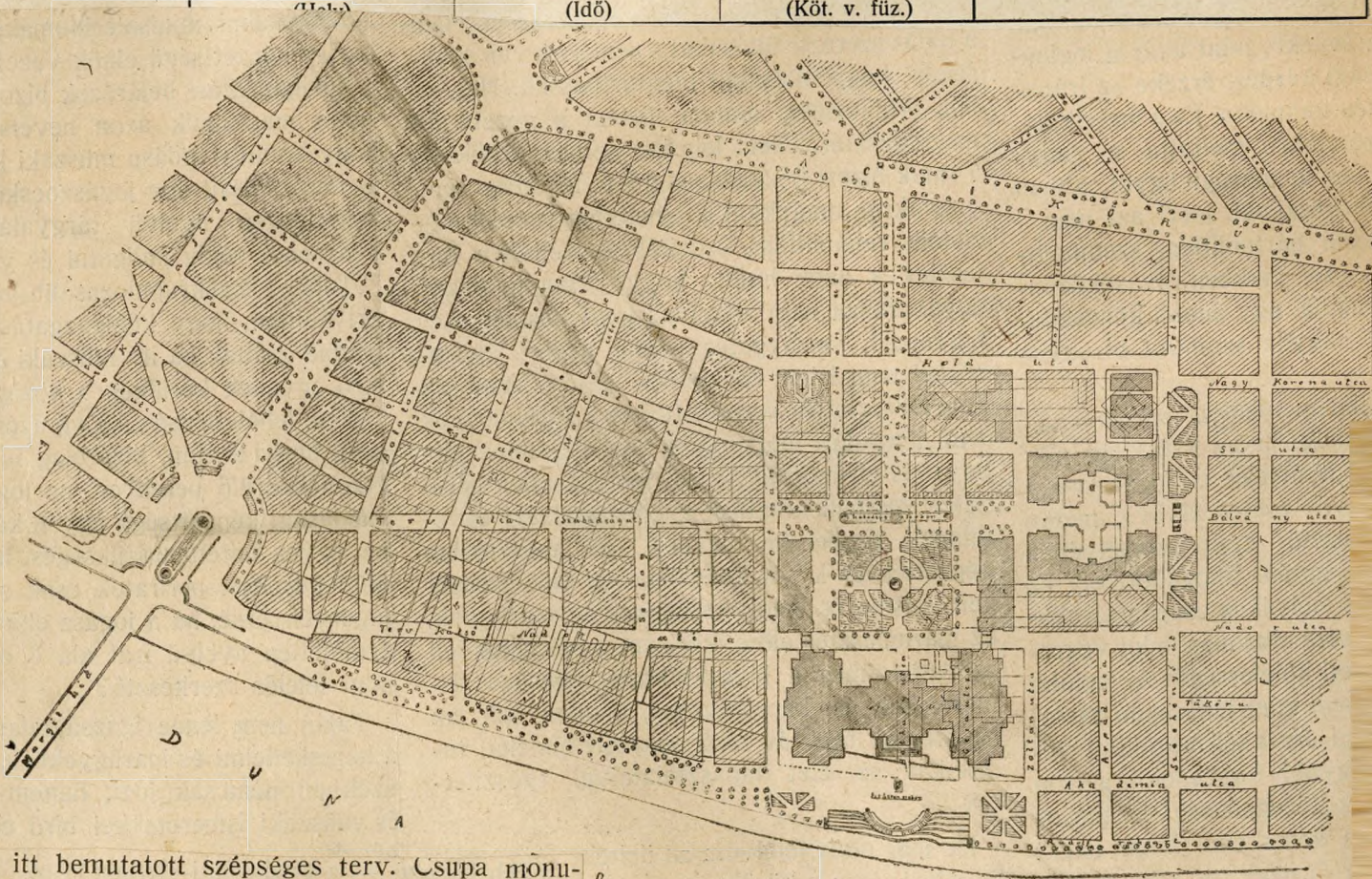
Bp.

1914. 11/26

Helyszám

(Idő)

(Köt. v. füz.)

Palóczy Antalnak 1882-ben készült szabályozó terve

Székesfővárosi házinyomda 19

A harminc év előtti építő hatóság önértetes viselkedése szép póz lehetett, de, amint most már fájdalommal állapítható meg, nem volt jogosult.

Mennyivel hálásabbak volnánk az akkori vezető férfiak emléke iránt is, ha elfogadják Palóczy tervét!

A Váci-körutról minő szépen érvényesült volna a parlament épülete, amely előtt szabályos diszpark, a esatlakozó „Kurja“-fórummal egységes, monumentális megoldás.

A parlamenthez kapcsolódik két minisztérium egy-egy épülete, a zártabb, udvar jellegű fórum kétoldalán a kuria és a törvényszék palotái. Jellegzetes épület-csoport ez már így elrendezésben is és ide már csak olyan építész kellett volna, aki nem ront.

Ellenben a mai parlament körül pedig még jó építészek sem tudtak volna egységes hatású épület-csoportokat megalkotni; de úgy, amint tényleg megépült a környék, még súlyosodik a művésziellen hatás azzal, hogy merőben különböző felfogású mű és kevésbé mű építészek koncipiáltak és valósították meg ugynevezett architektúrákat.

A Palóczy tervének még architektúrák sem kellett; illetve kellett volna bizony művész emberek, de nem művészek sem ronthattak volna ammit, mint amennyit rontottak a mai rendszer mellett a Parlament tágabb értelemben vett környezetén.

A régi Gyapju, ma Báthory-utcát szélesítette ki Palóczy vagy 30 méterre s ez természetes és közvetlen folytatása lett volna a Podmaniczky-utcának és pompás betekintést nyújtott volna a Váci-körut felől a Parlamenti fórumra, amelynek elején, a Bálvány-utca tengelyében a Szabadságharc-szobor méltó helyet talál.

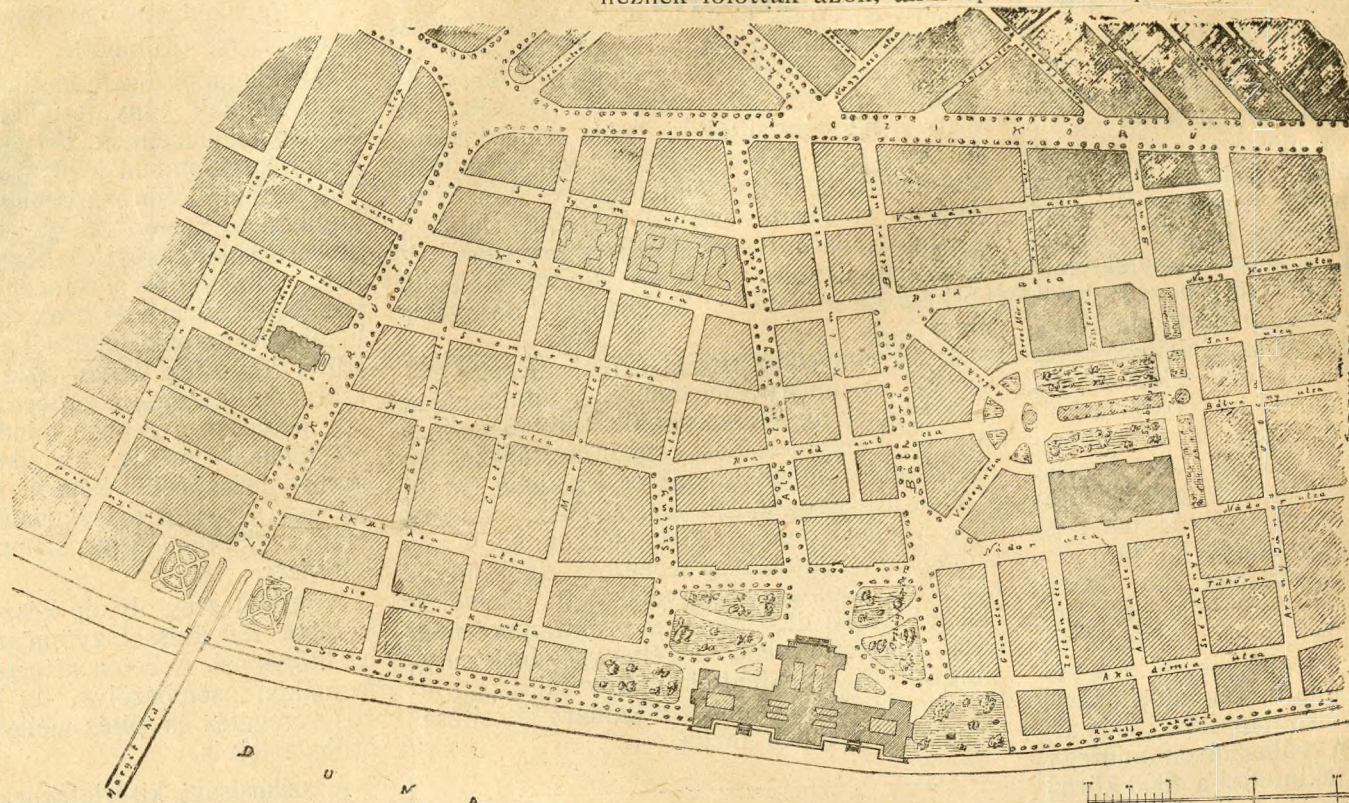
A Bálvány-utca nyílegyenes meghosszabbítása a Margit-híd feljárója elé vezet. szénszimmetrikus térbe torkolva (a mai Szabadság-tér ősébe).

Érdekes, hogy mi volt a terv elejtésének illetve rideg elutasításának fő érve:

Azt mondták Palóczyinak, hogy a terv elkésett, mert a külső Nádor-utca (a mai Falk Miksa-utca) már ki van köveve. Épület alig állott az egész területen s olyan meg-

épenséggel nem volt, amely a szép szabályozás megvalósításának komoly akadálya lehetett volna, tehát a meglévő kövezetre hivatkoztak. Arra a silány kis értékre!

Mellékesen jegyzem meg, hogy az Uj épület területéből a Hold-utca mentén kiállítási palota és vásárcsarnok számára is gondoskodott megfelelő telkekről ez a terv, amely sze-

rint a beépítés a szabad terekkel kellő arányban állott volna, amelyen parkok, emlékművek ugyancsak bőséges mennyiségben kontempláltattak.

A parlament elhelyezésének végzetes hibáját, a Dunapartra helyezését bölcsen elkerülte a terv szerzője: fő homloka előtt még tágas tér, park, közlekedő ut maradt volna, hogy még szárazföldről nézve is kellően érvényesülhessen.

Nem szeretek terveket leírni. Szinte félek tőle, hogy a profán szavak befolyásolják a terv intim szépségeit. Elvégre a rajzban leírt gondolatokat mindenki látja, aki a vonalakból olvasni tud.

Kár, hogy az élvezet csak ideális, csak eszmei, mélyen lerontja a tényleges állapottal való összehasonlítás, amely joggal fáj mind-

annyiunknak, sőt talán azoknak is, akik a mai állapot létrejöttében hibásak.

A Palóczy Antal nevéhez sokszor és örömmel térek vissza-vissza. Egyike azoknak a kultur embereknek, akiknek a fajtájából oly igen kevés van minálunk, aminőkre pedig ez az árva ország igen nagyon rászorul.

Az ilyen apostoloknak mostoha a sorsuk. Elnéznek fölöttük azok, akik éppen csak a pozi-

A mai állapot.

ciójuknak köszönhetik, hogy hatalmuk adatott az elnézésre, de jogosultságuk annál kevesebb. Ugy fest a dolog, mint hogyha illetéktelen konkurenciát látnának a lelkes ideálistaban, akinek két kézzel szórt ajándékait visszavetik és akit ezzel teljes életére elkészerítenek.

Még szerencse, ha az elkészeredése nem megyen annyira, hogy teljesen elforduljon a közügyektől. Hála Palóczy szívósságának, még a tornyosuló akadálylyal szemben is tudott eszméinek bőség szarujából juttatni a köznek elleneseinek akarata ellenére.

Kevesen tudják, hogy a fővám palotát, kicsi hija, itt építették volna meg a külső Nádor-utca mentén, a régi Tömő-téren. Már a földszinti falakat rakosgatták, amikor fellépett Palóczy és energikusan tiltakozott a fővám palotának oly elhelyezésével szemben, amely úgy a Dunától, mint a vasuttól tökéletesen elzárja. Ennek már idestova negyven esztendeje s a Palóczy tiltakozó cikkének hatása alatt a közélet vezérférfiai, élükön Horn Edével keresztül vitték, hogy az egész építkezést szüntessék be és három hónappal később megkezdődött a fővám palotának építése azon a helyen, ahol vasuttal és víziutttal egyaránt közvetlen összeköttetése van: a Ferenczváros elején.